

Regeringskansliet
Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm**Yttrande över slutbetänkandet Fusk vid antagning till
högskoleutbildning – vad händer sen? (SOU 2019:50)**

(U2019/04230/UH)

Riksdagens ombudsmän (JO) har beretts tillfälle att yttra sig över det rubricerade betänkandet. Utifrån de aspekter som JO har att beakta vill jag framföra följande:

Jag vill inledningsvis säga att jag har förståelse för att utredaren har behövt avgränsa de frågor som det enligt direktiven har stått henne fritt att ta upp. Frågan om en högskolestuderande ska få behålla sina betyg när antagningsfusk upptäcks under utbildningen eller senare är dock komplex, såväl juridiskt som rättspolitiskt.

Utredaren gör bedömningen att återkallelse av betyg i den aktuella situationen inte är möjlig enligt nu gällande lagstiftning. En utgångspunkt för denna bedömning är att utredaren ansluter sig till synsättet att antagningsärenden och betygsärenden under utbildningen är två olika typer av ärenden, som är sinsemellan oberoende och fristående från varandra. Efter en proportionalitetsavvägning tar utredaren därefter ställning mot införandet av en reglering som skulle innebära att betyg återkallas vid antagningsfusk.

Utan att närmare gå in på utredarens ställningstaganden i sak får jag konstatera att dessa vägval har medfört att underlaget för en bedömning av utredningens huvudfråga enligt min mening har blivit väl begränsat i vissa avseenden. Bland annat skulle gråzonen mellan å ena sidan ett synsätt där antagning och examination utgör sinsemellan oberoende ärenden och å andra sidan ett där de utgör delar av samma pågående ärende, ha behövt belysas. Kan det finnas gränfall, exempelvis i situationer där antagningsfusket är av sådan karaktär att den studerande trots godkända kurser inte rimligen kan antas ha den kompetens som examensbeviset ska garantera?

Utredningen kunde vidare ha varit mer djupgående när det gäller redovisningen av de olika intressen som ska vägas mot varandra samt konsekvenserna av olika ställningstaganden och tänkbara lösningsmodeller, både för samhället och för de enskilda som på olika sätt berörs. Det skulle exempelvis ha varit värdefullt med en utförligare redogörelse för den uppskattade omfattningen och konsekvenserna av

det problem som fusk i utbildningssammanhang utgör, liksom en bredare diskussion om i vilken utsträckning vissa av de effekter som anses tala mot en reglering skulle kunna hanteras genom andra lagstiftningsåtgärder. Jag skulle också ha uppskattat en internationell eller i vart fall nordisk utblick för att se hur andra rättssystem hanterar fusk vid antagningen i relation till erhållna betyg och högskolepoäng. Min sammantagna uppfattning är således att utredningen skulle behöva kompletteras i vissa avseenden, inför ställningstagandet till en eventuell reglering rörande återkallelse av betyg vid antagningsfusk.

Jag tillstyrker förslaget att det införs en uttrycklig författningsreglering i 12 kap. 2 § högskoleförordningen (1993:100) om att ett lärosätes beslut om återkallelse av antagning till utbildning på grundnivå eller avancerad nivå till följd av att sökanden lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter får överklagas. Jag ställer mig också bakom utredningens förslag att det är Överklagandenämnden för högskolan som ska pröva dessa överklaganden.